

DR. HORVÁTH BÉLA – DR. VARGA MIHÁLY

Erdészeti és faipari gépek munkavédelmi megfelelés tanúsításának tapasztalatai

1. Bevezetés

A Soproni Egyetem Erdészeti Géptani Tanszéke és Faipari Gépészeti Intézete akkreditált vizsgálólaboratóriumot működtet az erdészeti és a faipari gépek, valamint az erdőgazdaságban is használt mezőgazdasági gépek munkavédelmi megfelelésének tanúsítására.

2. Vizsgálati módszerek

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény [módosította az 1995. évi LXXIII. törvény 31. §-a, az 1996. évi LXII. törvény 104. § (2) bekezdése és az 1997. évi CII. törvény] egyes rendelkezéseinek végrehajtására kiadott 5/1993. (XII.26.) MüM rendelet [módosította a 9/1996. (XII.20.) MüM számú rendelet és a 20/1997. (XII.19.) MüM számú rendelet] szerint a belföldi gyártású és a külföldről behozott munkaeszközök munkavédelmi megfelelését minden esetben tanúsítani kell. A tanúsítás alapjául szolgáló vizsgálat a vonatkozó szabványok és rendeletek előírásai szerinti megfelelést igazolja:

- az azonosíthatóság,
- az üzemeltetési dokumentáció,
- a géphasználati információk (kezelőelemek, feliratok, szín- és alakjelek, jelképek),
- a gép által okozható veszélyek (mechanikai veszélyek: stabilitás, törés és kirepülő tárgyak által előidézett kockázatok, felületek, sarkok és élek által előidézett kockázatok, mozgó részekkel kapcsolatos kockázatok, összeépítés, hidraulikus veszélyek, villamos veszélyek, hőhatás okozta veszélyek, zaj okozta veszély, rezgés okozta veszély, sugárzás okozta veszély, nyersanyagok, valamint egyéb anyagok és készítmények okozta veszély, a gép kialakításakor mellőzött ergonómiai szempontok okozta veszély),
- a kezelési és az üzemeltetési feltételek (szállíthatóság, tárolhatóság, kezelhetőség, működtetés, üzemzavar-elhárítás), valamint
- az üzemeltetés biztonságos fenntartása, a karbantartás és a javítás biztonságos elvégezhetősége elemzésén keresztül.

A gépek bizonyos körére a gyártó vagy a forgalmazó is elkészítheti a minőségtanúsítást, de bizonyos gépkörre – a vonatkozó előírások szerint – kötelező a második szintű tanúsítás, mely a Magyar Akkreditációs Terület által akkreditált vizsgálólaboratórium munkabiztonsági gépvizsgálati jegyzőkönyvén alapul. Természetesen az akkreditált vizsgálólaboratórium az első szintű tanúsításhoz szükséges vizsgálatokat is elvégezheti, ha ezzel a gyártó vagy a forgalmazó megbízza. Második szintű minőségtanúsításra – a többször módosított 5/1993. (XII.26.) számú MüM rendelet értelmében – szakterületünkön a gépek, berendezések következő csoportjai kötelezettek: motorfűrészek, erdészeti daruk, erdészeti kötélpályák, erdészeti rakodógépek, mező- és erdőgazdasági traktorok, faipari fűrészgépek, faipari marógépek, faipari gyalugépek, faipari fűrész-, maró- és gyalugépek kombinációi, faipari rakodógépek, prések, hajlítógépek, szögbelővők.

3. Laborhátér

A Soproni Egyetem Erdőmérnöki Karának Erdészeti Géptani Tanszéke és Faipari Mérnöki Karának Faipari Gépészeti Intézete akkreditált vizsgálólaboratóriumot működtet, a Soproni Egyetem Munkabiztonsági Vizsgálólaboratóriuma (akkreditációs száma: 501/0382) néven (postacím: 9400 Sopron, Ady E. út 5. Telefon: (99) 311-100, fax: (99) 311-103).

A vizsgálólaboratórium:

- erdészeti gépek, az erdőgazdálkodásban is használt mezőgazdasági gépek, valamint faipari gépek munkabiztonsági megfelelésének tanúsítására, illetve e gépek időszakos felülvizsgálatára,
- zaj- és rezgésvizsgálatok elvégzésére,

- por- és egyéb szilárd szennyezés mérésére, valamint
- hőmérséklet, páratartalom és légszennyező mérésére szóló javaslatokkal rendelkeznek.

Az erdészeti gépek és a hozzájuk tartozó témakörökben dr. Horváth Béla tanszékvezető egyetemi tanár, laborvezető-helyettes, a faipari gépek és a hozzájuk tartozó témakörökben dr. Varga Mihály egyetemi docens, laborvezető ad további részletes információt.

A laboratórium a fent felsorolt, illetve a kötelezettségi körbe nem tartozó gépekre, berendezésekre vonatkozóan megrendelés esetén a munkavédelmi megfelelés tanúsítást elvégzi úgy, hogy vizsgálataival párhuzamosan megadja a szükséges segítséget annak érdekében, hogy a gépeken, berendezéseken – ha szükséges – végrehajthatók legyenek azok a módosítások, melyek után a hatályos munkavédelmi rendeletek és szabványok követelményeinek megfelelnek. A vizsgálólaboratórium a gép vagy munkaeszköz munkabiztonsági megfelelésének tanúsításához „**Munkabiztonsági gépvizsgálati jegyzőkönyvet**” ad ki a megrendelőnek. E jegyzőkönyvvel fordulhat – ha az megfelelt végmódosítású – a megrendelő a Magyar Szabványügyi Testület Munkavédelmi Tanúsítási Titkárságához (1091 Budapest, Üllői út 25.) a munkaeszközre vonatkozó „**Megfelelési tanúsítvány és jel**” kiadásáért.

4. Vizsgálati tapasztalatok

A laboratórium működése óta megrendelt vizsgálatok kb. 60%-a olyan gép vizsgálatát jelentette, melynél a „Megfelelt” minősítésű Munkabiztonsági gépvizsgálati jegyzőkönyv a gép átalakítása nélkül kiadható volt. A többi esetben a pozitív minősítésű jegyzőkönyv a gép kisebb-nagyobb átalakítása után, vagy „Nem felelt meg” minősítéssel került kiadásra. Az előforduló jellegzetes hiányosságok a következők voltak:

- dokumentációs hiányosságok (adattábla hiánya, adattábla hiányos tartalma, üzemeltetési dokumentáció teljes vagy részleges hiánya);
- gépészeti, telepítési hiányosságok (burkolatok hiánya, a meglévő burkolatok kialakításának eltérése a vonatkozó előírásoktól, az egyéni védőeszközök hiánya, a kezelőelemek hibás elhelyezése, a kezelőre, a karbantartásra, valamint a munkavédelmi és biztonságtechnikai előírásokra vonatkozó feliratok, jelek, jelképek hiánya);
- elektromos hiányosságok (helytelen elektromos vezetékkelések, elektromos vezetékek hibás színjelölése, vezérlőszekrények tömítettségi hiánya, zárlatvédelem hiánya, feszültség-kimaradás utáni újraindulás elleni védelem hiánya, az elektromos motorok túlterhelés elleni védelmének hiánya, az elektromos vezetékek helytelen mechanikai védelme, a vezérlő áramkörök nem megfelelő feszültsége, az érintésvédelmi hálózatba kötés hibás vagy hiányos volta).

Összefoglalás

A termelőeszközök – ezeken belül az erdészeti és a faipari gépek, valamint az erdőgazdaságban is használt mezőgazdasági gépek – munkabiztonsági megfelelés tanúsításának rendszere jogszabályok által meghatározott, és illeszkedik az általános minőségtanúsítás rendszerébe. Eszerint valamennyi erdészeti és faipari gép, valamint az erdőgazdaságban is használt mezőgazdasági gép munkabiztonsági megfelelés tanúsításra, illetve a veszélyesnek ítélt gépek akkreditált vizsgálólaboratórium általi minősítésre kötelezettek. A Soproni Egyetem 1987 óta folyamatosan végzi az erdészeti és a faipari gépek, valamint az erdőgazdaságban is használt mezőgazdasági gépek munkavédelmi minősítését, illetve 1996 óta munkavédelmi megfelelés tanúsítását.

GENCSI ZOLTÁN – GAZDAG IZABELLA

A GYÖNGYVIRÁGOS KERÉKERDŐ

Az első hazai védett terület hatvan éve született

A Nagyerdő Debrecentől északra a Nyírség és a Hajdú-sági Lőszhát határán terül el. Török Gábor városi erdőmester 1903-as közgyűlési jelentését a csaknem 1400 hektáros erdő kezeléséről készíti, amely napjainkra 1100 hektárnyi egybefüggő erdőségre szűkült.

A dombhátak gyengén humuszos homokjait, a lankák rozsdabarna és kovárványos barna erdőtalaját és a buckaközkök, zárt mélyebb fenekék réti talaját valaha az alábbi fás növényegyüttesek borították:

Bokorfüzes (*Salicetum triandrae*); Fűz-nyár ligeterdő (*Salicetum albae-fraxilis*); Tölgy-kóris-szil ligeterdő (*Fraxino pannonicæ-Ulmetum*); Gyertyánoskocsányos tölgyes (*Quercus robori-Carpinetum*), Homoki tölgyes (*Festuco rupicolae-Quercetum roboris*); Gyöngyvirágos tölgyes (*Convallario-Quercetum roboris*).

A századforduló népi nevei az egykori vízviszonyok mellett az elfeledett hasznosításokat és a letűnt élővilágot is idézik: Róka tanya, Kígyótelep, Margaréta telep, Nyúl tanya, Mátyás madarak fészkelője, Farkasfogó zug, Holló telep, Fülemlüle telep, Remetelyuk, Kis vízállás, Gyöngyvirág út, Gerle telep, Répás kert, Szőke hegy, Kondás tanya, Bernát-kúti lapos, Gyantafőző, Nagy vízállás, Körtefa tisztása, Bozontos telep, Harangvirág telep, Hangya telep, Szarka madarak fészkelője.

A Dél-Nyírségben a tölgyesek számára hasonlóan kedvező környezeti feltételű területeket csak szigetszerűen találunk (Bagamér, Gút és Hajdúhadház).

Nagy Jenő, a debreceni kollégium ornitológus tanára által életrehívott Tiszántúli Madárvédelmi Egyesület munkásságának egyik legértékesebb eredménye hazánk első természetvédelmi területeinek létrehozása. Javaslatukra a város erdőbirtokán 1939. október 10-én az Ohatitól a Gúti erdőig összesen 35 helyen és 74 hektáron jelöltek ki természeti emléket. A magyar Természetvédelmi Törzskönyv első tételeként jegyezték be a Nagyerdő északkeleti sarkának egy harminchektáros és alább még öt kisebb darabját. A magyar természetmegőrzési törekvések e jelentős állomását követően fonódott szorososan össze a három szó: Debrecen – Nagyerdő – Természetvédelem.

Az első természeti emlék a második világháború során szinte teljesen elpusztult, helyette 1959-ben az erdő északi felében öt helyen (Medvesarok, Pallagi út mente) harmincöt hektáron került védelemre öreg tölgyes.

A tölgyesek egészségi állapotának (a későbbiekben részletesen kifejtésre kerülő okok miatti) romlásával az 1972-es üzemtervezéskor a területek felülvizsgálata két tömbben kevés híján száz hektár koros erdő kijelölésére vezetett.

A város terjeszkedésével szemben a Nagyerdő teljes területének védelme és a még fellelhető 190 hektárnyi öreg tölgyes megőrzése érdekében a környezetvédelmi miniszter 1992 tavaszán az egész erdőtömbre kiterjesztette a védelmet.

Ezt megelőzően a környezeti feltételek változásával (a város terjeszkedése, nyomvonalas létesítmények – út, vasút – kiépülése, a rekreációs terhelés növekedése, az intenzív erdőgazdálkodási módok meghonosodása, a talajvízszint süllyedése, a másfél évtizedes légköri szárazodás) a Nagyerdőből egyes növénytársulások eltűntek vagy átalakultak. Napjainkban a Nagyerdőn már csak igen kis kiterjedésű tölgy-kóris-szil ligetek, gyertyános-tölgyesek, elakácósodó homoki és gyöngyvirágos tölgyesek és ún. kultúrerdők (akácok, vörös tölgyesek, eredeifenyvesek stb.) fordulnak elő.

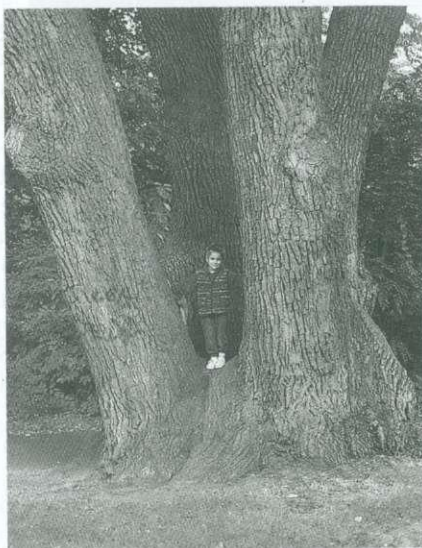
Az élőhelyek átalakulásával számos ritka növény örökre eltűnt a társulásokból, így az egyhajúvirág, madárfészek, hóvirág, tavaszi kankalin, homoki nőszirm, széleslevelű nőszőfű, erdei borkóró, erdei szellőrózsa, nagy ezerjófű, magyar kőkörcsin stb.

Az idős tölgyesek harminchat erdő-részletben, százhetven hektáron foglalnak helyet és számos, az Alföldön veszélyeztetett, ritka növényfajnak adnak menedéket. Itt talál oltalmat a tavaszi csillagvirág, kétlevelű sarkvirág, debreceni csormolya, kontyvirág, odvas és ujjas keltike, bogláros szellőrózsa, sárga árvacsallán, enyves zsálya, erdei tisztessű, békabogyó, gyöngyvirág, széleslevelű salamonpecsét, fodros golyaorr, nagyvirágú szegfű, sasharaszt, sárga gyűszűvirág, medvetalp, turbánliliom, bársonyos tüdőfű, erdei ibolya, kis télizöld és a fokozottan védett magyar nőszirm (*Iris aphylla* ssp. *hungarica*).

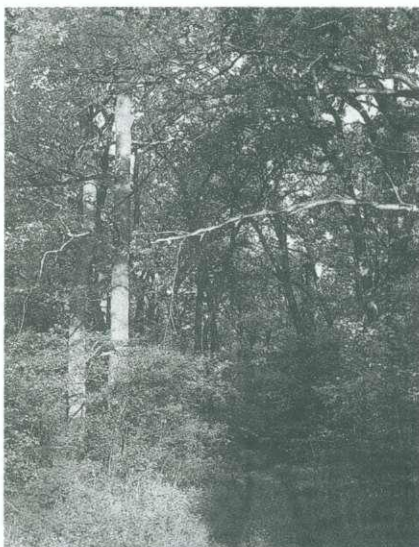
A hatvanas években fészkel utójára itt a kishéja és a fekete golya, majd a következő évtizedben a barna kánya is elhagyta a Nagyerdőt. Napjainkban örvendetesen szaporodik a fekete harkály egyedeinek száma és az öreg erdőkben a csuszka, nyaktekeres, darázsölyv, középfakopáncs, léprigó, macskabagoly és az örvös légykapó is otthonosan érzi magát. Az odvas fákban több mint tíz denevérfaj találja meg szálláshelyét.

A kidőlt faóriások környékén a rovarok színes seregét találjuk (nagy hőscincér, óriás törösdarázs, szarvasbogár, orrszarvúbogár, szemes cincér, vércincér, aranyos bábrabló, troxbogár stb.). A tisztások gyakori „felfedezettjei” a sisakos és az imádkozó sáska.

Az erdő keleti felében kisebb-nagyobb méretű szilfákkal szegélyezve délnyugati irányban húzódik neves kultúrtörténeti emlékünkhöz az „ördögárok”, az egykoron hatalmas szarvata védelmi rendszer erődítményvonalának egy szakasza.

Századunk közepén az erdőtömbben az akácokosok térfoglalása 48%-os volt. Az akácok kitermelését követően a kocsányos tölgyesek mellett jelentős kiterjedésű fenyves és később vöröstölgyes keletkezett. Az aktualizált erdőtervi adatok alapján az egyes állományalkotó fafajok közül a kocsányos tölgy 56% területarányal részesedik, a vöröstölgy 14%-os aránnyal követi, az akác 13%-ot ér el, a fenyő 8%-on lelhető és a fennmaradó 9%-ot a juhar, feketedió, egyéb kemény- és lágylomb foglalják el. (Lásd a fafajmegoszlási diagramot és az akácokos-tölgyesek területarányának változását bemutató grafikont.)

Az állományokban előfordul az erdei-, fekete- és simafenyő, juharlevelű platán, vadkörte, vadalma, madárcseresznye, kései meggy, zselnicemeggy, gledicsia, fehér akác, japánakác, bálványfa, hegyi, korai, mezei, ezüst, zöld és a feketegyűrű juhar, kis-, nagylevelű és ezüst hárs, magas, magyar és amerikai kőris, szivarfa, fehér eper, mezei, vénic- és turkesztáni szil, nyugati ostorfa, bibircses nyír, mézgás éger, gyertyán, kocsányos, kocsánytalan és csertölgy, feketedió, fehér és kecskefűz, fehér és szürke nyár, nemes nyárok, valamint *cserjeszintben* a sóskaborbolya, iszalag, cseregalagonya, kökény, csíkos és bibircses kecskerágó, varjútövis- és kutyabenge, borostyán, veresgyűrűsöm, fekete bodza, kányabangita, fagyal, komló, mogoró.

A talajvíz szintjének – a fás növényegyüttesek számára szinte elviselhetetlen – zuhanásszerű csökkenésével és a csapadékszegény időjárású periódus tartós légköri szárazodása nyomán a középkorú és az idős gyöngyvirágos tölgyesek lombkorona záródásának csökkenése, az állományok ún. lékesevé válása, vagyis homoki tölgyessé való átalakulása figyelhető meg. A kialakuló lékekben azonban a nyílt homoki gyepek növényzetének megtelepedése helyett az erdőben előforduló adventív fa- és cserjefajok (akác, kései meggy, bálványfa, ostorfa, vörös tölgy, feketedió stb.) behúzódását tapasztaljuk.

A pusztai tölgyessé váló átalakulás folyamatai minden tölgyes erdőrészletben érzékelhetők, folyamatosan és nagy mennyiségben képződik száradék. A magasabb fekvésű kilitgesedett állományok pusztulása vagy kitermelése után a környezeti feltételek változásával az elmúlt évtizedekben sikeres erdőfelújítást a szárazabb viszonyokat elviselő akác, vörös tölgy és erdeifenyő fafajokkal lehetett elérni.

Mindezek alapján belátható, hogy a tölgyállományok fenntarthatóságának határát nem az erdő (üzem)tervben – a jó szándékú, erdőt szerető és féltő vélemények eredményeként – megjelenő magas vágáskor, hanem az erdőtenyésztés számára alkalmas környezeti feltételek megléte vagy hiánya határozza meg.

Az erdő kezelésével kapcsolatos vélemények összegyűjtésére, értékelésére és javaslat kialakítására szakértői bizottság alakult 1995 májusában. A bizottságban képviselteti magát a Kossuth Lajos Tudományegyetem, a Pannon Természetvédelmi Egyesület, a Denevérvédelmi Akciócsoport, Debrecen Város Önkormányzata, az ÁESZ Debreceni Igazgatósága, a Nyírerőd Rt. és a Hortobágyi Nemzeti Park

Igazgatósága. A bizottság nem döntéshozó szerv, az eljáró hatóságoktól hatáskört nem von(hat) el.

Az év első felében felülvizsgálják a jövő évi erdőkezelési terveket, és az arról kialakított álláspontjukat a helyi sajtó segítségével ismertetik a lakossággal. A lakosság nyáron beérkező véleményei alapján az erdőkezelési tervekkel kapcsolatos szakmai javaslatukat véglegesítik és eljuttatják az érintett hatóságokhoz. A bizottság munkájának segítségével az utolsó negyedévben a gazdálkodó jóváhagyott tervhez juthat.

A szakértői bizottság négyéves munkája alapján olyan tapasztalatokat szerzett, amelyek a természetvédelmi és erdészeti kezeléshez hathatós segítséget nyújtanak. A lényegesebb megállapítások az alábbiak:

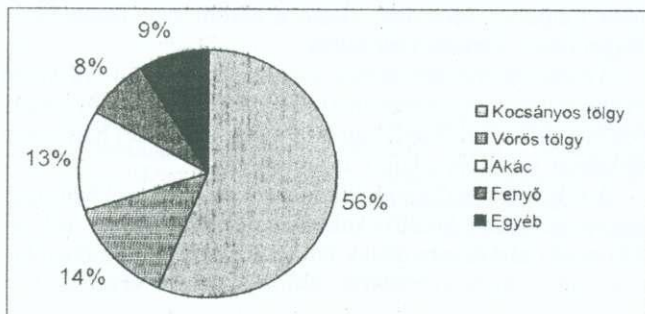
– Az Alföld tölgyeseiben *ritka és szórványos* a makktermés, és ezért csak véletlenszerű, kis foltokban (20 m²) találunk rendszerint az árnyékhatástól szenvedő természetes újulatot. Ezekre erdészeti felújítási módszert tervezni nem lehet. Kedvező alakú és tájolású, legalább 0,6-0,8 hektáros terület tesz lehetővé sikeres erdőfelújítást.

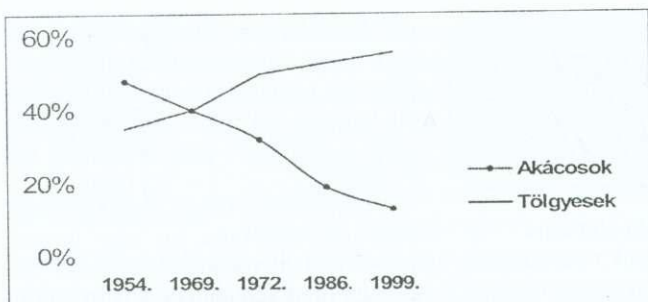
– Az erdőfelújítást segítő *tömbhatás* megőrzésére és a nagy tarvágás hivatkozott tájsebe elkerülésére nem célszerű 2 hektárnál nagyobb felújítási területet kialakítani. A talajélet, a lágy szárú szint, a felső talajrétegben meghúzódó szaporítóanyagok (együttesen: az erdő megújuló képességének) kímélésére a *tuskózást, mélyforgatást kerülni kell*.

– A kocsányos tölgy felújítására bizonyosan alkalmatlan területeken (különösen a hátakon található akácokos, fenyvesek helyére) a természetszerű erdőképet nyújtó *más őshonos fafajok* alkalmazása szükséges. A gyöngyvirágos és homoki tölgyesek növényegyütteséből elsősorban a szárazságot jól tűró fehér nyár, szürke nyár, ezüst hárs, csertölgy, olasz tölgy fafajok javasolhatók.

– Az előző elveket ötvözve született felújítási területek kiterjedése négy év alatt, kilenc helyen (!) összesen több mint húsz hektárnyi. Az értékmentő megújítási munkák halmazát eredményező „túlszeretés” mellett a lakosság ma szembesül a felújítási területek látványos bővülésével. A jelenlegi ütemmel a tölgyesek fiatalítására a jogszabályi korlátozások figyelmen kívül hagyásával is több mint harmincöt év szükséges. A tölgyesek korosztályait bemutató ábra alapján belátható, hogy a jelenleg 50-70 éves állományok addigra legalább száz hektárral növelik az idős tölgyesek területét. Tehát lesz még öreg tölgyes, ahol unokáink kergethetnek lepkét, lelhetnek keltikét...

A Nagyerdő fafajmegoszlása

Az akácok és tölgyesek területarányának változása

– Fentiekből következően a bizottság nem azonosul az öreg tölgyesek olyan jellegű védelmével, amely az alacsony talajvízszintet, a kéreglevélvesztést és az alakosodási folyamatok kiteljesedését nem akadályozza meg, azonban a tölgyes feltételek szükséges értékmentő megújítását lehetetlenné teszi.

– Bármilyen széles is a szakértők köre, a bizottság „bölcös” javaslatai nem valósulhattak volna meg *Puskás Pál* és *Magyar Bertalan* kerületvezető erdészek lelkiismeretes munkája nélkül. Köszönet érte.

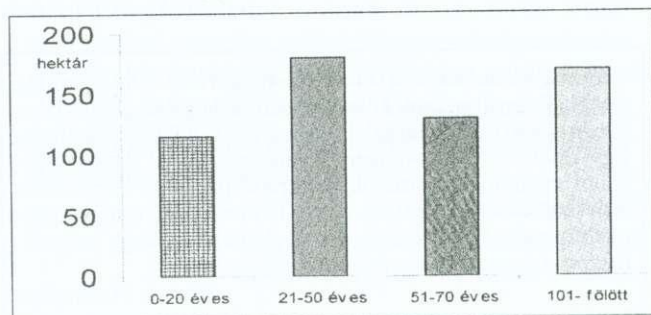
A kéméletes erdőfelújítási módok többletköltségeit az erdőgazdálkodó mellett a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium és a Környezetvédelmi Minisztérium finanszírozta.

A város közelsége a múltban és a jelenben is mind márkásabban eredményezi a lakosság igényein alapuló és a Nagyerdőhöz kötődő elvárásokat, amelyek többnyire a természetvédelmi érdekektől eltérően az üdülési, turisztikai, pihenési lehetőségek kiszélesítését kezdeményezték.

A szakértői bizottság javasolta, hogy a feltétlenül felújításra kerülő erdőrészek mellett az idej erdőtervezés terjedjen ki a tölgyesek életközösségének megőrzésére „emlékerdő”, a pihenési kérések teljesítésére pedig „parkerdő” erdőreszlet-csoportok kialakítására is.

Az erdő szélén húzódik meg a Diószegi Sámuel Erdei Művelődés Háza, ahonnan a gyöngyvirág és az odvas keltike tanösvény indul. A város és a környező települések óvodásainak és iskolásainak kedvelt kirándulóhelye, ahol szakvezető segítségével ismerkedhetnek meg az erdő természeti értékeivel és az erdő megőrzése érdekében folyó munkákkal. A tanösvényeken ma azok a gyermekek sétálnak, akik tiszta szívű, erdőt ismerő és szerető lakosokká válhatnak. Az erdőt féltő gondolkodásukkal reményeink szerint elismerik, hogy a természetvédelmi, erdészeti munkák szakmai felkészültséget igényelnek. No és azt is, hogy az erdők öregedése és lassú pusztulása nemcsak esztétikai, hanem cselekvésre készítő élmény is lehet.

A tölgyesek korosztály-megoszlása

Védett erdőterületek Európában

Az Európai Erdészeti Intézet (Joensuu, Finnország) nemrégiben közzétette az európai országok erdőterületének fontosabb jellemzőit, így a védett erdőterületek nagyságát is. Mivel a védettség fogalma, kategóriái nemzeti definíciókon alapulnak, továbbá az egyes országok természetföldrajzi jellemzői és természeti értékei igencsak eltérőek, ezért az adatokat csak önmagukban célszerű értelmezni. Az esetleges összehasonlítást nagy óvatossággal kell végezni. Valamennyi adat 1998-ra vonatkozik.

Ország	Erdőterület (1000 ha)	Erdősültség (%)	A védett erdők területe	A védett erdők aránya (%)
Anglia	2 300	10	128 700	5,1
Ausztria	3 924	47	755 000	19,2
Belgium	623	11	~5 000	0,1
Bosznia-Hercegovina	2 589	51	25 506	1,0
Bulgária	3 357	30	335 000	10,0
Csehország	2 637	33	175 000	6,6
Dánia	445	11	890	0,2
Finnország	23 000	76	2 700 000	10,7
Franciaország	15 156	28	180 000	1,2
Görögország	6 513	49	951 700	14,6
Hollandia	334	10	18 500	5,5
Horvátország	2 485	44	181 405	7,3
Írország	570	8	5 736	1,0
Lengyelország	8 726	28	183 246	2,1
Magyarország	1 738	18	237 178	18,8
Németország	10 700	30	400 000	4,0
Norvégia	11 950	37	199 500	1,7
Olaszország	8 675	29	560 409	6,7
Oroszország (Eu)	132 341	39	39 956	3,0
Portugália	3 306	37	560 409	6,3
Románia	6 370	27	527 000	8,3
Spanyolország	12 511	25	3 000 000	24,0
Svájc	1 186	29	13 529	1,1
Svédország	24 400	59	832 370	3,4
Szlovákia	1 920	42	270 000	14,0
Szlovénia	1 050	52	nincs adat	–

Dr. Bartha Dénes

Nagy érdeklődéssel vettem kezembe az Erdészeti Lapok különszámát, amelynek címlapján érintetlen őserdő szép színes képe látható. Különösen feltűnt a tartalom érdekes sokrétűsége, a cikkek témáinak változatosága. A régiek mellett új nevek is megjelentek a szerzők sorában. Nekem az utolsó helyen közölt cikk ötlött leginkább a szemembe, mert vadászati témát tárgyal. Írója *Kádár Zoltán*, akit a szakirodalomból már régen ismerek. A cikk címe méginkább feltűnt: Lőhető-e a tűzok? A kérdésnek ilyen felvetése azért is meglepő, mert a természetvédelem az elmúlt évtizedekben valamely vadfaj állományának fogyatkozása ellen a legjobb módszernek a vadászati tilalom elrendelését tartotta. Ezt általában magától értetődőnek vette a közvélemény, még a vadászok is. Pedig már akkor is világos volt – és éppen a természetvédelek tudhatták legjobban –, hogy ezt a gondot nem a vadászat megtiltásával lehet enyhíteni, hanem az élőhely megváltoztatásával. Azok a változások, amelyek az utóbbi időkben Magyarország vadállományában végbementek, más gazdálkodási ágak új termelési módszereinek a következményei. Itt elsősorban a nagyüzemi mezőgazdaság nagymérvű gépesítése és a vegyszerek alkalmazása játszott a fő szerepet. Ezt minden vadász ismerte, nagyon jól tudta, de nem

Gondolatok a tűzokról

sokat tehetett megváltoztatására. Természetesen említhetnénk más tényezőket is (pl. az úthálózat korszerűsítése, a gyorsforgalmú utak szaporodása), amelyek szintén kedvezőtlen hatást gyakoroltak a vadállományra.

De azt, hogy nem valamely vadfaj vadászata okozza annak megfogyatkozását, számszerű adatokkal nagyon jól lehet bizonyítani. Már magában véve a tűzok is ilyen, amelyet már évtizedek óta nem szabad vadászni, az állomány mégis erősen fogyatkozik. Azután nézzük a foglyot, amely kb. a hetvenes évek közepétől kezdett katasztrofálisan fogyni, és ugyanettől az időponttól nem vadászható. Lehet azonban az ellenkezőjére is példát felhozni. Ilyen a róka. Nemrégén még „tűzzel-vassal” irtották: lőfegyverrel, kitorékozással, mérgezéssel, és mégsem pusztult ki, sőt több van, mint azelőtt. Lehetne felhozni a vaddisznót, amely a mezőgazdaságnak és az erdészetnek egyaránt sok kárt okoz. Lövéseit mindig szorgalmazták. És mi az eredmény? Számára a nagyüzemi mezőgazdasági termelés terített asztalt kínál!

(Nem akarom kétségbevonni a nálunk nagyon is hangsúlyozott vadgazdálkodás jelentőségét, de mégis felmerül bennem a kérdés: melyik az erősebb, a természet vagy az emberi beavatkozás?)

Visszatérve a tűzok lövésének kérdéséhez, eszembe jut egy természetvédő ismerősömnek egyszer nekem említett véleménye, amely szerint a tűzokok közül is lőni kellene az öreg kakasokat, mert azok csak zavarják a dürgést. (Akkor meghökkenem, hogy ezt éppen egy természetvédő mondja, de azóta tudom, igaza volt.) Kádár Zoltán cikkében is olvasható erre célzás, mikor azt írja, hogy „...a vadászati joggal rendelkező megkapná a tűzok korlátozott vadászati jogát...” (Az igazság kedvéért meg kell jegyezni, hogy a rezervátumokon kívüli területekről írja ezt.)

Én természetesen nem akarok itt szakmai kérdésekre kitérni, olyan fogalmakkal foglalkozni, mint a selejtezés, ami a vadállomány gondozásában fontos szerepet játszik, csupán az élőhelyre vonatkozólag szeretném azt megjegyezni, hogy a dévaványai rezervátum létesítése nyilván hasznosabb volt a tűzokállomány fennmaradása érdekében, mint a vadászati tilalom.

Dr. Csőre Pál

A tűzok vadászatáról

Érdeklődéssel olvastam az Erdészeti Lapok különszámában a tűzok vadászatáról közölt felvetést. A cikkíró alapgondolata az, hogy a földtulajdonos segíteni fogja a tűzokfészkek, ivadékok védelmét, ha a vadásztatás révén anyagilag érdekeltté válik ebben.

Kiváló gondolat! A „piacosított természetvédelem” lehetőségét teremtjük meg ezzel, nagyszerűen illeszkedik a felvetés napjaink futó gazdasági kurzusába. Nosza, ne késlekedjünk, valósítsuk meg! Legalább így gondolatban. De mindjárt az elején akadály jelentkezik. A tűzok ugyanis nagyobb területen mozog, nem kötődik 2-3 ha-os parcellákhoz. Ilyenkor aztán nehezen eldönthető, kinek a zsebébe vándoroljon a lődfj. No, de ne akadékoskodjunk, van erre is megoldás! Az érintett földterületek birtokosaiból meg kell alakítani egy tűzokbérkilövő szövetkezetet, névadónak jól illene ide Rákosi Mátyás neve. Hogy miért éppen egykoron hön szeretett édesapánk? Hát ő az ország javainak kótyavetyéjében jelentős érdemeket szerzett, neve tehát ide kapcsolható. Ha van szövetkezet, leegyszerűsödik a fenti probléma. A lődfjat a szövetkezet kasszírozza és utána már területarányosan vagy más demokratikus alapon szét lehet osztani.

Bízom benne, hogy cikkírónk nem szabadalmaztatta gondolatát. Mert akkor bátorodom továbbgondolni. Lehetne

teszem azt a soproni erdők védett cikláménjét, boldogaszonypapucsát, légyképű bangóját piaci értékesítésre felszabadítani. S mivel az említettek pénzt hoznak az erdőtulajdonosnak, bizonyára jól megnézi, mikor és hova dönti fáját, nehogy az értéket képviselő növények sérüljenek.

De ne álljunk meg itt! Használható a gondolat a műemlékvédelem területén is! Adjuk el a budapesti parlament épületét! Valamelyik multicégnek biztosan jó reklám lenne innen irányítania birodalmát. A magyar állam meg, mivel az eladás neki pénzt hoz, alaposan tatarozná az épületet és megszűnnének a különböző sarkokban elfogyhatatlan állványozások.

Eddig jutottam gondolataimban. Zárásul egyetlen javaslat: nem lenne jó, ha a cikkíró a nevét Csákyra változtatná? Merthogy akkor azt a bizonyos szalmát teljes joggal herdalhatja!

dr. Szodfridt István

Trópusi vizek halai a Földközi-tengerben. Valószínűleg az éghajlati változások következménye, hogy az elmúlt húsz évben száztíz új halfaj talált otthonra a Földközi-tengerben. Egy részük a Vörös-tengerből, más részük az Atlanti-óceánból vándorolt be, mások az afrikai partoktól északabbra terjesztették ki életterüket. A víz hőmérséklete csak néhány tízedfoknyival emelkedett, ám ez elég ahhoz, hogy megváltozzon a tengervíz só- és tápanyagtartalma.

(Élet és Tudomány)

PAN Park koncepció: A WWF (Világ Természetvédelmi Alap) és turisztika partnere, a holland Molecaten Groep, hét nemzeti parkkal és több társadalmi szervezettel közösen új koncepciót fejleszt ki a természetvédelem és a turizmus egyensúlyának kialakítására. A koncepció, melynek neve PAN (Protected Area Network – Védett Területek Hálózata) Park, végső eredményeként a WWF a védett területek státuszát és ismertségét szeretné növelni Európában. A PAN Park koncepcióban résztvevő nemzeti parkoknak és üzleti partnereiknek szigorú természetvédelmi és idegenforgalmi követelményeknek kell megfelelniük. Azok a területek, melyek a PAN Park emblémát viselik, a helyi intézményekkel együttműködve hozzájárulnak a környező lakosság megélhetéséhez is, ezek a vendéglátó és szolgáltató szervezetek szintén szigorú követelményeknek tesznek eleget. A minőséget igazoló embléma odaítélése a PAN Park európai szervezetének feladata lesz. A program megvalósítása 2000-ben várható.

Kísérlet Baktán

A Világ Természetvédelmi Alap Erdőfigyelő jelentése elismeréssel méltat egy kísérletet, amely a Nyírerdő Rt. baktalórántházi Erdészeténél folyik. A téma: a természetszerű felújítás gyertyános-kocsányos tölgyes állományokban. A kiindulási pont: a csak gyéren jelentkező újulat nem elegendő a természetes felújítás sikeres elvégzéséhez, ezért szükséges annak mesterséges kiegészítése. Az előre meghatározott térbeli rend szerint rövid sorokban pásztát alakítanak ki, ezekbe a barázdákba vetik a makkot. A különböző technológiai eljárások után jelentkeznek az előnyök, a lágyszárú és fás szárú növények regenerálódnak, megmarad a természetes újulat, vegyes korszerkezet alakul ki. Ez a módszer rendkívül környezetbarát, és nem véletlenül vívta ki a WWF elismerését és figyelmét.

Az Élet és Tudományban olvastuk

Erdői rendőrség Hondurasban. A hondurasi kormány speciális rendőrség felállítását tervezi a trópusi erdők védelmére. Ezzel az illegális fakitermelő cégek rablógazdálkodását, továbbá a kárt okozó földművelést és szarvasmarha-tenyésztést kívánják megállítani. Szakértők szerint 1962 és 1990 között 1,5 millió hektár erdőt, az összes erdőterület 20 százalékát irtották ki Hondurasban.

Kis-Balaton – szűrőtározó. A Balatonfelvidéki Nemzeti Parkhoz tartozó 75 négyzetkilométernyi sekély tó visszatartja a Zala által szállított szennyező anyagokat, amelyek eddig a Keszthelyi-öböl iszapjában rakódtak le. A rehabilitáció során 58 négyzetkilométernyi új tározó épül, amely 20 százalékkal javíthatja a szűrést. Jelenleg 400 ezer tonna lebegő anyagtól, 10 ezer tonna nitrogéntől és foszfortól kíméli meg a Balatont.

Természeti értékeink és az EU. Az európai uniós szabályozás átvétele nagymértékben ronthatja természeti értékeink megőrzésének lehetőségét.

Az EU-csatlakozással Magyarország történetének harmadik legnagyobb tájtalakulása előtt áll: a következő 20-30 évben mintegy 1 millió hektár szántóföldet kell kivonni a művelés alól. Az Unió korlátozza a legelő állatok számát, és ez súlyos természetvédelmi veszélyt jelent Magyarország számára. A hegyi kaszálókat és az ártéri réteket a rajtuk folytatott gazdálkodás, az állatok legelése tartotta fenn. Ennek megszűnése az adott élőhelyhez kötődő fajok eltűnését is eredményezheti.

Haraszthy László,
a Világ Természetvédelmi Alap (WWF)
magyarországi képviselőjének vezetője.

Radioaktív gombák Bulgáriából. A francia vámosok több rakomány Bulgáriából származó, radioaktív céziummal erősen szennyezett gombát foglaltak le. A hatóságok szerint a gombákban felhalmozódott radioaktív anyag nagy valószínűséggel az 1986-os csernobili nukleáris katasztrófa következménye.

New York fafalói. Ázsiából származó farontó bogarak támadták meg a város fáit. Hat amerikai állam fáiban „rágtak” utat maguknak, és megérkeztek Manhattan-be. Ha nem sikerül útjukat állni, akkor a Central Parkot is tönkretethetik. Lárvaik ujnyi vastag járatokat rágnek a fák törzsébe, és teljesen elpusztítják a növényt.

Az ausztriai EVVA kenőanyag gyár magyarországi importőre, az EVVA HUNGÁRIA Kft. ajánlja a következő magas minőségi követelményeknek megfelelő termékeit gyártók és felhasználók részére:

motorolajok, hajtóműolajok, hidraulikaolajok, kenőzsírok

Specialitások:

lánckenoőolaj (LH SAE 150 téli, 220 nyári)
750 Ft/l, 60 l hordó/39 000 Ft,
kétütemű motorolaj (API TC+)
915 Ft/l

Az ár az áfát tartalmazza. Mennyiségfüggő kedvezmény. Érdeklődésüket és rendeléseiket a következő címen várjuk:

Székesfehérvár — telefon/fax: 22/313-472,
Solt — telefon: 30/9566-538, 78/487-596

A MINŐSÉG ÉS ÁR – AMI ÖSSZEKÖT!